

GECE YARISI TUTUKLANMAYI BEKLEMEN

BİR UYGUR ŞAİRİNİN
SOYKIRIM TANIKLIKLARI

TAHİR HAMUT İZGİL



SORGU

2009 yılının Martı'ydı. Bir gün öğle yemeğinden sonra, kütüphanemde oturmuş kitap okuyordum. Eşim Merhaba mutfakta bulaşıkları topluyordu. Kapı çalındı, çıkıp açtım. Kapının önünde iki erkek bir kadın olmak üzere üç Uygur genci duruyordu. O sırada Merhaba mutfaktan çıkıp yanıma geldi.

“Siz Tahir Hamut musunuz?” diye sordu en öndeki delikanlı.

“Evet,” dedim.

“Aile nüfus işlemlerinizi hakkında sizinle konuşmamız gerek. Bizimle karakola kadar gelin,” dedi sakın bir sesle. Arkasındaki ikili onun yardımcıları gibi görünüyordu. Bu davetsiz misafirler besbelli sivil polislerdi.

Nüfus, Çin'de kişilerin aile merkezli temel bilgilerinin kaydedildiği yasal belge olmakla kalmayıp aynı zamanda en önemli kimlik kanıtı sayılırdı. Polislerin nüfus kontrol bahanesiyle evleri denetlemesi veya insanları gözaltına alması oldukça yaygındı.

“Tamam, gidelim,” dedim ben de aynı sakinlikle.

“Kimliğinizi de alın,” diye ekledi polis memuru.

“Kimliğim yanımda,” dedim pantolonumdaki cüzdana dokunarak.

Merhaba onları endişeyle izliyordu.

“Hiçbir şey olmayacak, kaygılanma,” dedim ona ceketimi giyerken “sadece nüfus işlemleriymiş.”

Merdivenlerden inerken polislerin beni aralarına aldıklarını fark ettim. Böylece binadan çıktık. Hava açık ama soğuktu.

Polisler sıradan bir sivil arabayla gelmişti, anlaşılan gizlice götürülüyordum. Bana soru soran gençle ikimiz arkada oturduk. Direksiyona diğer delikanlı geçti, onun yanına da genç kadın oturdu.

Doğal olarak polislerin beni aslında neden götürdüklerini anlamaya çalışıyor, tahminler yürütüyordum. Yakın zamanda yaptığım işlerden buna sebep olacak herhangi bir şey olup olmadığını düşündüm ancak bir neden bulamadım.

Arabayla siteden çıkıp ana yola girdik ancak bizim bağlı olduğumuz karakolun bulunduğu yöne değil, tam ters tarafına döndük. Tam o sırada, amirleri olan genç cebinden kimlik kartını çıkarıp göstererek:

“Benim adım Ekber. Arkadaşımın adı da Micit, biz Ürümçi Şehir Kamu Güvenliği İdaresi’nde çalışıyoruz. Sizinle konuşmamız gereken bazı şeyler var,” dedi. Ancak yanlarındaki genç kadından hiç söz etmedi.

Ekber’in “siz” diye konuşması iyiye işaretti. Eğer beni suçlu olarak görselerdi, en baştan kaba bir şekilde “sen” diye hitap ederlerdi. Sessizliğimi bozmadım, sakın kalmaya çalışıyordum. Tecrübem bana böyle durumlarda aşırı tepki vermenin zararlı olduğunu hatırlatıyordu. Kendimi onlara, neden götürüldüğümü tahmin edemiyormuş gibi göstermem gerekiyordu. Onlar insanların korkmasından, endişelenmesinden ve panikleme-sinden zevk alırlardı.

“Siz ne iş yapıyorsunuz?” diye sordu Ekber. Bu resmî bir sorgu değil, kendilerince küçük bir ağız aramaydı.

“Yönetmenlik yapıyorum.”

Anlamış gibi başını salladı, sonra soru sormayı sürdürdü:

“Senaryo da yazıyor musunuz?”

Bu sözü duyunca, polislerin beni götürmesinin yazarlık yapmamla ilgili olup olmadığını düşündüm.

“Hayır, başkalarının yazdığı senaryoları çekiyorum.”

“Kimlerin yazdığı senaryoları çektiniz?”

Üç yazarın adını söyledim. Onların içinde yazar dostum Perhat Tursun da vardı.

“O, Perhat Tursun dediğiniz Muhammed Peygamberimize hakaret eden herif mi?”

Bu sözü duyunca şaşırdım. Bir polisin ağzından böyle bir sözün çıkmasını tahmin etmemiştim. Ancak hemen kendimi toparladım. Belki de benim dinî inancımı test ediyordu. Fakat bu söz beni öfkeliendirmişti.

“Siz Perhat Tursun’un sözde peygambere hakaret ettiği romanını okudunuz mu ki?” diye çıkıştım.

“Hayır, o roman hakkındaki bir eleştiriyi okudum,” dedi o istifini bozmadan.

“En iyisi siz önce o romanı bir okuyun. Sizin gibi kamu görevlileri bu konularda çok dikkatli olmalıdır,” diyerek derisini verdim.

Tam on yıl önce Perhat Tursun'un *İntihar Sanatı* adlı romanı yayınlandı.¹ Bu romanda işlenen yalnızlık, cinsellik, intihar gibi konular ana akım Uygur edebiyatının kalıplaşmış temalarından çok farklıydı. Uygurların hem mevcut estetik anlayışlarına hem de geleneksel değer yargılarına savaş ilan eden bu avangart roman, Uygur yazınında güçlü bir deprem etkisi yaratmıştı. Ancak muhafazakâr bir eleştirmen, bu romanda sözde Muhammed Peygamber'e gizli hakaret edildiğini iddia etmiş ve bu yüzden Perhat Tursun da birçok saldırıya, hatta ölüm tehdidine maruz kalmıştı. Bu tartışma Uygur toplumunda hararetli bir karışıklığa neden olmuştu.

"Peki siz de yazıyor musunuz?" diye sordu Ekber.

"Şiir yazıyorum."

"Nasıl şiirler yazıyorsunuz?"

"Benim yazdığım şiirleri siz anlamazsınız."

"Ha, siz şu kapalı şiirlerden yazıyorsunuz demek?" diye sırttı Ekber, alay ederek.

Hiçbir şey demedim. Arabanın içini bir sessizlik kapladı. Kentin tanıdık sokakları arasında dolaşp ilerliyorduk.

Bu alıkonmamın nedenini hâlâ bilmiyordum. "Polislerin bugün beni götürmesi bundan on küsur yıl önceki hapis yatmamla mı ilgili?" sorusu aklıma geldi. Eğer öyleyse başım büyük belada demekti.

1996 yılında Türkiye'de okumayı planlamıştım ancak daha Çin-Kırgızistan sınırına geldiğimde, "Yasa dışı ve gizli belgeleri yurt dışına kaçırmaya teşebbüs" suçuyla tutuklanmıştım. Herhangi bir Uygur'un herhangi bir bahaneyle tutuklanma-

1 1999 yılında Uygurca Öliveliş Sən'iti adıyla yayımlanmıştır. (ed.n.)

sının mümkün olduğu bir dönemde, sıra bana da gelmişti. Ürümçi’de bir buçuk yıl tutukevinde kaldıktan sonra, Çalışma ve Islah Kampı’na üç yıl cezayla mahkûm olarak gönderildim. Tutukevinde kaldığım süre ceza süreme sayıldı, Kaşgar’da Çalışma ve Islah Kampı’nda geri kalan bir buçuk yıllık ceza süreme tamamladım.

Cezaevinden tahliye olduğumda, öğretmenlik görevimden çoktan atılmıştım. Artık Ürümçi’de ne işim ne param ne de evim vardı, elimde sadece nüfus kaydım kalmıştı. Gece gündüz çalışıp yönetmenlik mesleğinde tutunmayı başardım. Ancak devlet sistemi dışında çalışan “yalınayak yönetmen” olduğum için, bana daha çok düşük bütçeli kısa televizyon dizileri, müzik klipleri ve televizyon reklamları gibi işler geliyordu. Bu durumda zar zor geçiniyordum, üstelik bazen hiç iş gelmiyordu.

Tam o dönemlerde, Şincan Televizyon İstasyonu Çince günlük televizyon haberlerini Uygurcaya çevirecek tercümanlar alacağını duyurmuştu. Her ne kadar mesleki sınava katılan üç yüze yakın kişi içinde birinci olsam da daha önce öğretmenlikten atıldığım için, televizyon istasyonunun siyasi denetiminden geçemeyip işe alınmadım. Bunun üzerine bir süre yazarlıkla uğraştım ancak yazarlıkla geçinmek mümkün değildi. Böylesi bir zamanda Merhaba ile 2001 yılında evlendik.

Merhaba ile bundan yıllar önce tanışmıştık. Ben Pekin’den Ürümçi’ye tayin edilir edilmez, Perhat Tursun kendisinin mesai sonrası çalıştığı küçük bir şirkete beni de yarı zamanlı çalışmaya davet etti. Ben de çalıştığım okulda çok yoğun olmadığım için kabul ettim. Merhaba da bu şirkette işe gireli henüz birkaç gün olmuştu ve onunla ilk kez burada karşılaşmıştık. Yüzünden zeki olduğu anlaşılan bu kız bana hep dikkatli gözlerle bakıyordu. Benden beş yaş küçüktü, âdetlerimize göre bana

“Tahir aka”² diye hitap etmesi gerekiyordu ancak o yalnızca “Tahir” diyordu. Onda özel bir şeyler olduğunu anlayabiliyordum. Şirketteyken öğle yemeklerini bazen birlikte yer, sık sık sohbet ederdik. Böylece ilişkimiz giderek samimileşti ve sıkı arkadaş olduk.

Hapishanede geçirdiğim üç yıl boyunca Merhaba ile ilişkim tamamen kopmuştu. Cezaevinden çıktıktan sonra Ürümçi’ye gelir gelmez, Perhat’ın eşinden Merhaba’nın hâlâ evlenmediğini öğrendim. Birkaç gün sonra Merhaba ile Halk Tiyatrosunun önünde buluşmak için sözleştik. Tiyatronun önüne vardığımda Merhaba beni bekliyordu. Bana en tatlı gülümsemesiyle bakıyordu. Ancak selamlaştıktan sonra bir anda yüzü düştü. Üç yıl önce vedalaşmadan gittiğim için çok incindiğini anlattı. Benim tutuklandığımı duyunca üç gün evden dışarı çıkmadan ağlamış, hiçbir şey yememiş... Ürümçi’nin o dondurucu kış gününde, hava artık kararırken arabaların vızır vızır geçtiği gürültülü yolun kenarında ayaküstü durmuş sohbet ediyorduk. Üç yıllık hapishane hayatından sonra aslında her şeye karşı daha hassastım ama onun bu sözlerini duyunca duyulduğumdan şiddetli soğuğu hiç hissetmemiştim.

Bu kavuşmadan sonra Merhaba ile görüşmeye devam ettik. Kampta geçirdiğim ızdırap yıllarından sonra sıcak bir aileye olan ihtiyacımı daha güçlü bir şekilde hissetmeye başlamıştım. Öte yandan Merhaba ile ilişkimiz de yavaş yavaş derinleşiyordu. Merhaba iyi kalpli ve şefkatli olduğundan beni hep ziyaret ediyor, dertlerimle sanki kendisinin dertleriymişçesine ilgileniyordu.

2 Uyurlar saygıyla hitap etmek için abi anlamında *aka*, *abla* anlamında *hede* ifadelerini kullanırlar.

Sonunda ikimiz evlenmeye karar verdik. O sırada Kaşgar'daki anne babam, maddi durumları pek iyi olmadığı hâlde biraz para gönderdiler ve biz de bu parayla bir ev kiraladık. Param olmadığı için bir dostumdan beş bin yuan borç alıp düğün hazırlığı için Merhaba'ya verdim. Bu, düğün için çok az bir paraydı ancak Merhaba, "Önemi yok, birlikte çabalarsak para kazanabilir, iyi bir hayat sürdürebiliriz," dedi. O beş bin yuanı evlendikten sonra birlikte geri ödedik.

Evlendikten sonra nüfus kaydımızı taşıdığımız bölgenin karakoluna nakletmek zorundaydık. Ben güncel nüfus kaydımın bulunduğu karakola gidip nakil için gerekli belgeleri aldım ve yeni karakola başvurdum. Ancak beklenmedik bir durum ortaya çıktı. Nüfus işlemlerinden sorumlu Çinli kadın polis belgelerimi inceleyip:

"Senin kimlik numaran nüfus kütüğündeki kimlik numaranla uyuşmuyor," dedi kabalıkla.

"Bu nasıl olur?"

"Asıl kimlik numaran 11 ile başlayan Pekin kimlik numarasıymış ama şimdi kullandığın kimlik numaran 65 ile başlayan Ürümqi kimlik numarası. Böyle bir şey olamaz. Her insanın tek bir kimlik numarası olur. Şu anda Pekin'den aldığın kimlik numaran geçerlidir," dedi hışımla.

Ne diyeceğimi bilemeden öylece kalakaldım.

"Şimdi ne yapmam gerekiyor peki?"

"Nüfus kaydını getirdiğin karakola gidip kimlik numaranı düzelttirdikten sonra gelirsin, ondan sonra nakil kaydını yaparız. Yoksa nüfusunu buraya kaydetmek mümkün değil!"

Üniversite eğitimi için Pekin'e gittiğimde devletin düzenlemesinden dolayı nüfus kaydımı oraya aldırıştım. Kısa süre

sonra Çin’de birinci nesil kimlik kartı uygulamaya konulduğunda ben de bu yeni kimlik kartlarından aldım. O sırada nüfus kaydım Pekin’de olduğundan verdikleri karttaki kimlik numarası da Pekin kimlik numarasıydı. Sonra Ürümçi’ye döndüğümde nüfusumu Ürümçi’deki karakola taşıdım, bana Ürümçi kimlik numaralı yeni bir kimlik kartı verdiler. Ben de nüfus naklinde kimlik numarası da değişiyor herhalde diye düşünüp bu durumu önemsememiştim. Mevcut kimliğimi altı yıldır kullanmıyordum. İlk kez şimdi sorun yaşamıştım.

Ertesi gün hemen önceki karakola gidip durumu anlattım. Nüfus birimindeki Çinli kadın polis, önceki gün kendisinin verdiği nüfus belgelerime bakınca gerçekten bir sorun olduğunu fark etti. Ancak hiç konuşmadan öylece oturuyordu. “Gerçekten bir yanlışlık mı olmuş?” diye sordum olayı anlamak için. Ancak o “Bir sorun var,” demeye bile yanaşmadı. Devlet memurları, özellikle de polisler genellikle kendilerindeki hatayı kolayca itiraf etmezdi. Altı yıl önce kimlik numaramı hatalı bir biçimde değiştiren başka bir polisti. Ancak bu kadın polis, başka bir polisin hatasını örtüyordu, aslında böyle yaparak tüm sistemin itibarını koruyordu.

“Bu hatayı neden zamanında fark etmedin?” dedi aniden başını kaldırarak.

“Nüfus kaydı başka bir eyaletten Ürümçi’ye nakledildiğinde, kimlik numarasının da otomatik olarak değişeceğini düşünmüşüm.”

“Hata senden kaynaklı.”

Polisin tavrı keskindi. Ben de birden sinirlendim.

“Hem işinizi doğru dürüst yapmıyorsunuz hem de hatayı şimdi benden biliyorsunuz! Kimlik numaramı kendim değiştiremem, bu tamamen sizin sorumluluğunuzda olan bir iş.”

“Bu işler öyle yürümüyor yalnız. Sorunu zamanında fark etmediğiniz için hatalı olduğunuzu kabul ettiğinizi belirten bir özür dilekçesi getirin. Sonra dilekçenizi işleme koyup işinizi hallederim.”

Benim sinirlenmem onun umurunda bile değildi.

Artık daha fazla laf etmenin anlamı yoktu. Kendimi suçlu çıkarma pahasına bile olsa çözüm yolunun bulunmuş olmasına sevinmem gerekiyordu. Dilekçeyi yazdıktan sonra, polis “Şincan Sakinlerinin Vatandaş Kimlik Numarasını Değiştirme Belgesi” adlı bir formu doldurup mühürleyip verdi. O formda benim şu an kullanmakta olduğum kimlik numaramın yanlış olduğu ve önceki kimlik numaramın dikkate alınması gerektiği yazılmıştı.

Böylece bundan önceki altı yıllık hayatım, üç yıllık hapisshane hayatım dâhil, kimliksiz bir hayata dönüşmüştü. Aslında bu benim için bir şanstı. Bu düzeltme nedeniyle polis sisteminde hapisshane hüküm kaydım silinmiştir diye düşünüyordum, en azından öyle olmasını arzu ediyordum. Çünkü o dönemlerde internet ağı bilgisayar sitemi resmî işlemlerde henüz yaygınlaşmamıştı.

Evlendiğimizde düzenli bir işimiz yoktu, ufak tefek işlerle idare etmeye çalışıyorduk. Ailemizi kurduktan sonra zorlu ama güzel günlerimiz oluyordu. Bir süre sonra, bir özel medya şirketinde profesyonel yönetmenlik işine başladım. İki çocuğumuz oldu. Yedi yıl kirada oturduktan sonra en sonunda 2008 yılında şimdiki evimizi banka kredisıyla satın almıştık. Yönetmenlikteki başarılarım nedeniyle sektörde artık daha

iyi biliniyordum. Şiir yazmaya da devam ettim, şairliğim sayesinde toplumda belli bir itibar sahibi oldum. Birçok zorluk ve sıkıntıdan sonra hayatımız artık yoluna girmiş, epey huzura kavuşmuştuk.

Hapishaneden çıktıktan sonraki on yıl içinde birçok Uygur aydınına yaptıkları gibi polisler beni de çeşitli sebeplerle sorgulamış, ifademi almışlardı. Ancak daha önce cezaevinde yattığım suçlamadan kaynaklı hiçbir soruşturma geçirmemiştim. Bence bunun kimlik numaramın değişmesi dışındaki temel sebebi, benim Kızılsu Bölgesinde tutuklanmış olmam ve nüfus kaydımın Ürümçi’de olmasıydı. Büyük bir dava olmadıkça, polisler genellikle yalnızca kendi bölgesindeki işlere bakıyorlardı. Kızılsu Bölge polisinin özellikle bin beş yüz kilometre uzaklıktaki Ürümçi’ye gelip beni sürekli denetlemesi mümkün değildi. Öte yandan Ürümçi’nin polisleri bu durumu gündeme getirirse başım büyük belada olabilirdi. Giderek kötüleşen ortamda, daha önce hapishanede yattığım için Ürümçi’deki polislerin kara listesine girip ömür boyu denetim altında yaşamaktan kurtulamazdım.

Sonunda sivil polis arabası şehir merkezindeki dar bir sokağa yerleştirilmiş Tanrı Dağı Bölge Polis İdaresi binasının önünde durdu. Bu eski bir binaydı. Polisler beni ikinci kattaki bir ofise götürdü. Ofiste üç masa vardı ve her birinin üzerine birer bilgisayar konulmuştu. Masalar ve bilgisayar ekranları toz içerisindeydi, anlaşılan bu ofise insan girmeyeli epey olmuştu.

Ekber bana girişteki masanın önüne konulmuş sandalyeye oturmamı işaret etti. Onlarla birlikte gelen kadın polis ortalıktan kayboldu.

“Bir şey içer misiniz?” diye sordu Ekber.

“Varsa bir kola alabilirim,” dedim. Micit ofisten çıktı. Ekber pencere kenarındaki masaya geçip bilgisayarı açtı, sonra nezaketle konuştu:

“Kimliğinizi verir misiniz?”

Cüzdandan kimliğimi çıkarıp ona uzattım. Micit üç tane soğuk kutu kola getirip birini Ekber’e, birini bana verdi. Sonra Ekber dışarı çıktı. Kola içerken oldukça rahat ve sakin görünmeye çalışıyordum. Micit kolasını masanın üzerine koyup açılan bilgisayar ekranına bir süre baktıktan sonra çıkışa yönlendi. Tam o sırada ona tuvalete gitmek istediğimi söyledim. Bu talebimle tepkilerini test etmek istiyordum. Koridorda kimse yoktu. Micit kendisini takip etmemi söyleyerek beni iki ofis ötedeki tuvalete götürdü. Ben tuvalete girdim ancak Micit lavabo kısmında bekleyip beni dikkatle gözölüyordu. Anlaşılan polis için epey önemli bir şüpheliydim.

Micit ile birlikte ofise dönüp yerime oturdum. Ardından Micit ofisten çıktı.

Bir saate yakın tek başıma ofiste bekledim. Bu açıkça polisin psikolojik bir işkencesiydi. Benim yerimde başka biri olsa buraya neden getirildiğini öğrenmeye çalışır, yalnız kalıp yanıt alamayınca daha da gerginleşir, panikler ve son noktada ruhsal açıdan tükenirdi. Bunun farkında olduğum için elimden geldiğince sakin kalmaya çalışıyordum.

Sonunda Ekber ile Micit ofise geldi. Micit’in elinde kurumun bir deste antetli kâğıdı ile bir kalem vardı. Ekber bir sandalye çekip karşıma oturdu. Micit ise pencere dibindeki masaya geçip oturdu. Ekber konuşmaya başladı:

“Siz belki daha önce böyle yerlere gelmemişsinizdir, epey gerildiniz sanırım? Ama kaygılanmayın, endişelenecek bir şey

yok. Sadece size soracağımız bazı sorular var, dürüstçe cevap verirsiniz işimiz kolayca biter.”

Bu sözü duyunca bugünkü sorgunun cezaevi geçmişimle ilgisi olmadığını anladım ve epeyce rahatladım. “Elbette,” diye yanıtladım büyük bir öz güvenle.

Ekber, hiç sıkılıp yorulmadan hayatım ve kişisel bilgilerim hakkında uzun uzun sorular sordu: adım, yaşıım, adresim, iş yerim, ailem, akraba ve yakınlarım, öz geçmişim... Bu bir formaliteydi tabii. Ben öz geçmişimi anlatırken daha önce cezaevinde kaldığımdan söz etmedim. Öğretmenlikten atılmamı “okuldan istifa ettim” şeklinde anlattım. Doksanlı yılların sonlarına doğru, kamu kurumlarındaki birçok memurun görevi bırakıp ticarete atılması moda olmuştu. Bu yüzden, “istifa etmem” şüphe uyandırmadı.

Micit tüm bu anlattıklarımı not etmeye devam ediyor, ara sıra masanın üzerindeki kimliğime bakıyordu. Ancak kalemi doğru düzgün yazmıyor, sürekli tutukluk yapıyordu. Micit mürekkebin akması için kalemi sürekli sallıyordu. Doğrusu ona acımıştım. Yanımda bir kalem olsaydı da ona verseydim diye düşündüm. Ama sabrına hayran kalmıştım. Ben onun yerinde olsaydım, başka ofise çıkıp daha iyi yazan bir kalem bulup getirirdim.

Ekber, temel bilgilerden sonra çalıştığım şirketin ne tür işler yaptığını sordu. Ben de şirketin yaptığı işleri birer birer anlatmaya başladım.

“Şirketinizin yurt dışı ilişkisi var mı?” diye sordu öylesine bir soruymuş gibi.

Hemen anladım meseleyi. Sonunda anahtar nokta ortaya çıkmıştı. Bugünkü sorgu yurt dışı bağlantısıyla ilgiliydi.

“Bildiğim kadarıyla bizim şirketten birinin kızı yurt dışında okuyor,” dedim ciddiyetle.

“Ya sizin? Sizin yurt dışı ile ilişkiniz var mı?” dedi esas konuya bir adım daha ilerleyip.

“Benim yurt dışından iki kişi ile bağlantım var. Biri arkadaşım Cüret, Japonya’da doktora yapıyor, onunla iletişimdeyim. Diğeri arkadaşım Ablet, kendisi Hollanda’da doktora yapıyor, onunla da sık sık telefonlaşıyoruz.”

Bu sözü söylerken daha bir hafta önce Ablet ile telefonda bir saatten fazla konuştuğum aklıma geldi hemen. Bugünkü sorunun sebebi giderek netleşiyordu.

Ekber önce Cüret’i sordu. Bu da açık bir taktikti, hedefe yaklaşarak ilerliyordu. Onun asıl hedefi Ablet olduğu için ben Cüret ile olan ilişkiyi acele etmeden, ayrıntılı bir şekilde anlatarak onu test etmek istedim. Cüret benim lise yıllarımdan itibaren yakın dostumdu. O Sichuan eyaletinin Chengdu şehrindeki Tıp Fakültesini bitirdikten sonra, önce Ürümqi’deki Özerk Bölge Uygur Tıp Hastanesinde, sonra Kanser Hastalıkları

Hastanesinde cerrah olarak çalışmıştı. Ben uzattıkça Ekber sabırsızlanmaya başladı. Ben Cüret’in Japonya’da doktora okumak istediğine geldiğimde dayanamayıp sözümü kesti:

“Ya Ablet? Hollanda’daki Ablet ile nasıl bir ilişkiniz var?”

İşte şimdi asıl konuya gelmiştik. Ben Ablet ile eskiden beri iyi geçindiğimizi, onun Ürümqi’de bir yayınevinde editör olarak çalıştığını, sonra Hollanda’ya okumaya gittiğini söyledim. Ekber benim Ablet ile en son ne zaman ve ne için iletişim kurduğumu sordu.

Geçen hafta cumartesi günü öğle vakti, Ablet bana telefon etmişti. Ondan on gün önce beni aradığında eşinin Ürümqi’den

Hollanda'ya geldiğini, orada yoğun olmadığı için de Uygurca-dan İngilizceye şiir çevirmek istediğini söyleyip bazı şiirlerimi göndermemi istemişti. Ben Ablet'e e-posta aracılığıyla bir düzine kadar şiirimi göndermiştim. Nedense o e-posta Ablet'e ulaşamamıştı. O gün de işte bunu sormak için telefon etmişti. Ona şiirleri kısa süre içinde tekrar göndereceğimi söyledim. Sonra Ablet bana Uygur aydınlarının şu andaki durumu hakkında ne düşündüğümü sordu. Bunun üzerine uzun uzun konuşmaya başlamıştık. Merhaba sürekli sohbeti kesip öğle yemeğine gelmemi işaret ediyordu ancak ben dünyanın diğer ucundan gelen bu telefonu kesmeye kıyamıyordum.

Ekber'e Ablet'le olan telefon konuşmamı ayrıntılı anlattım. Neyse ki bu sohbetimizde polislerin dikkatini çekecek herhangi bir söz konuşulmamıştı. Biz Uygur aydınlar telefonda konuşurken genellikle çok dikkatli olurduk. Hatta bu yüzden kendimize polisten daha çok polislik yapıyoruz diye şakalar yapardık. Şimdiki duruma bakılırsa polislerin dikkatini çeken sohbetin içeriği değil, fazla uzun sürmüş olması gibiydi. Polisler yurt dışındaki bir Uygur ile Ürümçü'deki bir Uygur'un uluslararası telefon görüşmesinde neden bir saatten fazla konuştuğunu incelemek istiyordu.

Benim ayrıntılı anlatmamdan tatmin olmuş olsa gerek, Ekber'in yüzünde epey rahatlamış gibi bir ifade belirdi.

"Anlaşıldı. Bizim öğrenmek istediğimiz buydu," dedi gülümseyerek. "Siz de Pekin'de okumuşsunuz, ben de Pekin Kamu Güvenliği Üniversitesinde okudum."

"Aa öyle mi?" dedim gülümseyerek. Ancak tam o sırada Merhaba'nın kaygıyla evde beklediği aklıma geldi. Buradan bir an önce kurtulma yönünde güçlü bir istek aniden vücudumu

sardı. Dolayısıyla sözü fazla uzatmak istemedim. Ancak Ekber acele edecek gibi değildi.

“Elbette, ben sizden epey küçükmüşüm ama size abi demem gerekirmiş. Bugün böyle tanışmış olduk, bundan sonra da görüşelim.”

Bu benim kesinlikle duymak istemediğim bir sözdü ancak şimdi ona tamam dememekten başka çare yoktu.

“Elbette olur,” dedim heyecanlıymış gibi.

“Boş olduğunuz zamanlarda görüşürüz. Ben size telefon edemezsem Micit eder. Birlikte oturup sohbet ederiz.”

Bu bir tuzaktı.

“Tamam, uygun zamanda telefon edersiniz.”

“Ha evet,” dedi Ekber aniden ciddileşip.

“Siz internette hangi iletişim araçlarını kullanıyorsunuz?”

“Genellikle e-posta ile *QQ Messenger* kullanıyorum.”

“Ablet’e gönderdiğiniz şu şiirler e-postanız hâlâ duruyor herhâlde?”

Ekber benim sözümün doğruluğunu kanıtlayacak delili görmek ve aynı zamanda o şiirlerin politik olup olmadığını kontrol etmek istiyordu.

“Elbette olması lazım,” dedim.

“O zaman siz bize e-posta adresinizi, *QQ Messenger* numaranızı ve bunların şifrelerini yazıp verin,” dedi emreder gibi. “Şimdi saat altı oldu, gelecek 24 saat içinde onlara dokunmayın.”

O sırada Micit demin bıraktığı not defterinin son sayfasını açıp önüne koydu ve o iyi yazmayan kalemı bana uzattı. Kalemı alıp önce iki kez sertçe salladım, Ekber’in talep ettiği bilgileri yazıp verdim. Micit kimliğimi geri verdi. Birlikte bina önüne çıktığımızda Ekber:

“Tamam o zaman, Tahir abi iletişimde olalım,” dedi vedalaşır görünümde. Onun bana artık “Tahir abi” diye hitap etmesi çok anlamsız geldi.

“Şimdi ben eve nasıl gideyim? Kendiniz getirdiğinize göre yine geri götürürsünüz herhâlde?”

Suçsuz bir adamı boş yere yarım gün sorgulamanın az da olsa acısını çıkarmam gerekiyordu.

İkili bunu beklemiyordu. Ekber şaşırıp kaldı, Micit hızlıca Ekber’e baktı.

“Ha, tamam tamam, Micit götürsün,” dedi Ekber hemen kendini toparlayıp. Sonra kurnazca ekledi:

“Merhaba yenge sizden haber bekliyordur. Artık bir telefon açıp içini rahatlatırsınız.”

Micit beni aynı arabayla mahalleye bıraktığında hava çoktan kararmıştı. Kapıdan girer girmez Merhaba bana sarılıp ağlamaya başladı. Kadıncağz çok endişelenmişti. Korkuyla beni bekleyen kızlarımız Asena ile Almıla da koşup sarıldı.

Polisler beni götürdükten sonra, Merhaba hemen tanıdıkları arayıp onlardan polis tanıdıkları varsa konuşup bana yardım etmelerini rica etmiş. Tanıdıklardan ikisi gerçekten de benim izimi sürmeye başlamış. Ben de hemen onları aradım, büyük bir şey olmadığını, eve sağ salım döndüğümü söyleyip teşekkür ettim.

Ertesi gün akşam, Ekber'in verdiği 24 saatlik sürenin üstüne iki saat geçtikten sonra -onlara verdiğim eski e-posta adresimle QQ numaramdan vazgeçip- yeni bir e-posta adresi ve QQ hesabı açtım. Yurt dışındaki kişilerle, özellikle Ablet ve Cüret ile artık bir süre iletişim kurmamaya karar verdim.

Aradan iki hafta geçtikten sonra ofiste çalışırken Ekber'den telefon geldi. Hâl hatır sorduktan sonra, vaktim olursa görüşüp sohbet etmek istediğini söyledi. Ben de şu anda çok meşgul olduğumu söyleyip birkaç gün sonra boşa çıkacağımı, o zaman görüşüp sohbet edebileceğimizi güzelce açıklayıp vedalaştım. Onlardan kaçmak için bu tür bahaneler kullanabilirsem sonunda onlardan tamamen kurtulabilirdim. Sadece bir kez görüşsem bile bitmek bilmeyen bir belaya atılırdım. Onlar *polis korkusundan* yararlanarak benden ne elde edebileceklerini görmek istiyorlardı. Eğer işler umdukları gibi giderse çevremdeki insanları ihbar etmem için bana baskı yapabilirler, hiç olmazsa kendi yemek masraflarını ödettirebilirlerdi.

Yine aradan iki hafta geçmişti, Micit telefon edip Ekber'in benimle görüşmek istediğini söyledi. Ben yalandan acil bir belgesel filmi çekmekte olduğumu, yakın zamanda boş olmayacağımı, boş olur olmaz kendim Ekber'e telefon edeceğimi söyleyip geçiştirdim. Görünüşe göre kolay kolay peşimi bırakmaya niyetleri yoktu.

O günlerde Özerk Bölge Kültür Müdürlüğü ülkemizin güneybatısında yaşayan Uygur topluluğu Dolanların kendine özgü kültürünü yaşatmak için bir festival düzenlemeye karar vermişti. Festival, Dolan kültürünün merkezi olarak kabul edilen Kaşgar'ın Mekit ilçesinde olacak ve açılış töreninde de büyük bir sanat gösterisi düzenlenecekti. Bu gösteriden sorumlu bir yürütücü müdür atanmıştı. Ancak o müdür çok meşgul olduğu için beni yardımcı olarak davet etti. Çünkü

benim Mekit'e daha erken gidip gece için hazırlık yapacak vaktim vardı.

Mekit'e gitmek için taksiyle havaalanına giderken Micit yine telefon edip görüşmek istediğini söyledi. Sonunda bu ilimikten kurtulma fırsatı gelmişti. Lafı hiç dolandırmadan kaba bir şekilde çıkışarak dersini verdim: "Ben şimdi devlet görevlendirmesiyle bir aylığına Mekit'e gidiyorum, ben işsiz güçsüz bir adam değilim. Beni böyle rahatsız etmeye devam edemezsiniz. Eğer suçum varsa gelip tutuklayınız ama yoksa böyle gereksiz telefonlarınızı ve yersiz taleplerinizi kesin!" diye dersini verdim. Devlet görevlendirmesinde olduğumu özellikle vurguladım. Çünkü devlet memurlarını yine devlet aracılığıyla korkutmak gerekiyordu. Benim gibi devlet sisteminin dışındaki insanları kolayca ezerlerdi. Ve işte bu konuşmadan sonra o polisler beni aramayı kesti.

Mayıs ayının başlarında, yakın bir dostumun Ürümçi'deki Üzümlar Lokantasında düğünü vardı. Neredeyse Ürümçi'deki yakın arkadaşlarımın ve tanıdıklarımın hepsi katıldı. Ben ev sahibi olduğum için ortalıkta koşturup hizmet ediyordum. Düğün sırasında bir ara tuvalete girdim. Tuvaletten çıkarken aniden Ekber ile karşılaştık.

"Vay, sen de mi düğüne geldin?" diye sordum hemen.

"Evet düğüne geldim, biraz sonra görüşürüz," dedi aşırı telaşlı bir şekilde. Kaçarcasına tekrar tuvalete girdi.

Ekber'in bu düğüne neden geldiğini öğrenmek için hemen içeri girip damat dostuma Ekber isimli bir polisi bu düğüne davet edip etmediğini sessizce sordum. O, düğüne böyle bir kişiyi çağırmadığını söyledi. Ben hizmet eden görünümünde salonun her yanını dolaşıp Ekber'i aradım ancak onu göremedim.

Evlenen dostum bir süredir yurt dışında okuyordu ve yakın bir zamanda dönmüştü. Misafirler arasında yine Amerikalı bir dostumuz da vardı. Ekber'in çağrılmadığı bir düğüne gelmesinin nedeni bu mu acaba diye düşündüm. Belki yurt dışıyla ilgili kişileri ya da işleri gözetlemek onun göreviydi. Demek ki gizli polislerin gözünden kaçan hiçbir köşe kalmamıştı.

Bu tür düzenli polis tacizlerinden kaçamayacağımızı bilme ve durumun düzeleceğine dair pek bir ışıık görmememe rağmen, bir şekilde tüm bunları tekrar yaşamaktan kurtulabileceğimi ummaktan kendimi alamıyordum. Korku içinde yaşamaktan çok yorulmuştum.